

วันพฤหัสบดีที่ 11 มกราคม 2561

ช่วงเช้า

หมายเหตุ

**ก่อนการดำเนินงานช่วงเช้า พี่นันท์พูดคุยกับคณะโดยเน้นย้ำเรื่องการกล่าวถามคำถาม เพราะถ้าหากไม่กล่าวถาม ถ้าหากว่าไม่พูดสิ่งที่คิดหรือสงสัย เจ้าหน้าที่ก็ไม่เข้าใจว่าคิดอะไรอยู่ ถ้าหากถามว่าเข้าใจมัย คณะดูงานบอกว่าเข้าใจ แต่เข้าใจผิด เมื่อกลับไปพูดคุยกับที่บ้านก็จะเข้าใจผิดกันไปหมด ดังนั้นขอให้คณะกล่าวถามคำถาม หากคณะไม่อยากจะพูดไมค์ให้ฝากคำถามกับเจ้าหน้าที่ เช่น พี่นันท์ ภู ลุง ยงค์ ให้ถามชาวบ้านให้ได้

1. ศึกษาดูงานฝ่ายน้ำริม

- สรุปประเด็นเนื้อหาสำคัญ

นายศุภชัย ต๊ะแก้ว เจ้าหน้าที่โครงการ

- การทำงานของมูลนิธิคือลงพื้นที่จริง แล้วดูว่ามีอะไรอยู่แล้วบ้าง
- ฝ่ายน้ำริมพึ่งเสียหาย จึงสนับสนุนความรู้ในการซ่อมฝายโดยใช้กลองเกเบี่ยน
- ทำความเข้าใจชุมชนก่อน ทั้งต้นน้ำและปลายน้ำ
- ชาวบ้านเป็นคนคิด มูลนิธิสร้างความเข้าใจและช่วยดึงหน่วยงานเช่นกรมชลประทานมาทำ
- ฝ่ายน้ำริม ทำเพื่อเชิดชูคนที่มีการรักษาป่า
- พื้นที่รับประโยชน์ของฝายบ้านน้ำริมมีทั้งหมด 4 ตำบล 14 หมู่บ้าน
- เมื่อโครงการมาสำรวจ พบว่าตัวฝาย ประตูน้ำชำรุด ทำให้หน้าฝนควบคุมปริมาณน้ำไม่ได้
- มูลนิธิเริ่มจากการสร้างความเข้าใจ จัดผ้าป่าความคิด คือ มีการประชุม ให้ชาวบ้านมาออกความคิดแก้ไขปัญหาฝาย
- เมื่อชาวบ้านทุกคนเห็นประโยชน์ เข้าใจแล้วทุกคน มูลนิธิจะสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการสร้าง ชาวบ้านที่รับประโยชน์เป็นคนลงมือทำ
- ฝ่ายน้ำริมให้เวลาทำทั้งหมด 85 วัน งบประมาณ 800,000 บาท
- ชาวบ้านจาก 14 หมู่บ้านที่ได้รับประโยชน์ต้องเวียนมาทำงานวันละ 15 คน
- โดยมีพ่อเร็ว โนฤทธิ์ ช่วยดูแลการทำงาน
- เมื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่ได้รับก่อนและหลังแก้ไขปัญหาฝาย

พ่อสมพงษ์ บัวอิน นายเหมือง

- เมื่อซ่อมแซมฝายเสร็จแล้ว ชาวบ้านตั้งคณะกรรมการดูแลการบริหารจัดการน้ำหรือ แก่เหมือง แก่ฝาย
- จากฝายมีลำเหมืองยาว 7 กิโลเมตรและมี 16 ฝาย แบ่งน้ำเข้าเหมืองใส่ไถ่สร้างเป็น คอนกรีตเสริมเหล็ก
- เมื่อก่อนชุมชนนี้น้ำไม่พอใช้ เพราะเหื่อนจากหมู่บ้านขึ้นไปจะมีบ้านอื่นๆขึ้นไปทำไร่ เลื่อนลอย ทำให้เขาหัวโล้น เวลาฝนตกไม่มีต้นไม้ น้ำก็ลงมาเร็วฝายจึงชำรุดเสียหาย
- เมื่อได้บจากมูลนิธิปิดทองมาช่วยซ่อมแซมฝายแล้ว ชาวบ้านที่นี่ต้องขึ้นไปคุย ขอร้องชาวบ้านข้างบน ให้แบ่งที่ทำกินชัดเจน ที่ต้นน้ำก็ขอร้องไม่ให้ทำกินเพราะคน ปลายน้ำเกิดปัญหา
- เมื่อก่อนไม่มีกฎกติกาแย่งน้ำกัน ตอนนี้ไม่มีปัญหาเพราะมีการตกลงแบ่งน้ำกัน อย่างชัดเจน คือปล่อยน้ำช่วงกลางวัน 8 สถานีและกลางคืน 8 สถานี
- ในช่วงแรกมีคนฝ่าฝืนบ้าง ชาวบ้านก็จะบอกให้นายเหมืองไปตักเตือน โดยประชาคม ชาวบ้านทั้งหมดถึงเรื่องกฎกติกาการใช้น้ำ ถ้าฝ่าฝืนอีกเป็นครั้งที่สองต้องถูกปรับ แต่ ถ้าทำครั้งที่สามจะถูกตัดสิทธิ์ต่างๆในชุมชน เช่น ตัดกองทุนช่วยทำศพ ชาวบ้านไม่ ร่วมมือไม่ไปช่วยงาน งดการช่วยเหลือในด้านต่างๆ
- ซึ่งมีตัวอย่างที่มีคนฝ่าฝืนแล้วบังคับใช้กฎจริง ชาวบ้านเลยไม่กล้าทำอีก ถ้าหากคน ทำผิดเป็นญาติคณะกรรมการเหมืองฝาย ต้องปรับเป็น 2 เท่า เพราะถือว่าเป็นคน ไกล่ลิด
- พืชที่ปลูกหลังนาคือยาสูบ ต้องรดน้ำทุก 10 วัน โดยที่นี้ปลูกปีละ 3 ครั้ง ปลูกข้าว เสร็จจะปลูกยาสูบและปลูกข้าวโพดต่อ ไร่ถั่วถั่วกลบแปลงโดยไม่เผา ต้นข้าวจะเป็น ปุ๋ยบำรุงดิน
- เมื่อก่อนมีปัญหาดินเป็นกรด-ด่างปลูกอะไรไม่ขึ้น ต้องใส่ปุ๋ยราคาแพง แต่ตอนนี้ดินดี ขึ้นแล้ว

● คำถาม

1. นายเหมืองทำด้วยใจอาสาหรือมีคำตอบแทน

- ❖ ชาวบ้านจะเลือกและมาทำโดยจิตอาสา ไม่มีเงินเดือน แต่ชาวบ้านจะให้ ข้าวเปลือกเป็นคำตอบแทนไร่ละ 5 กิโล ถ้าหากปีหนึ่งได้ 100 จะแบ่งให้พ่อเร็ว ประมาณ 30 กิโลด้วย

แม่สังวาลย์

- ปีหนึ่งจะทำเกษตรสามอย่าง คือ ข้าว ยาสูบและข้าวโพด
 - การปลูกยาสูบจะปลูกในดินเหนียว ได้ผลผลิตประมาณ 250 กิโล/ไร่ ไร่ละ 30,000 บาท
 - ข้าวโพด ผลผลิตต่อไร่ที่ปลูกตรงที่ราบจะได้ประมาณ 1,870 กิโล/ไร่ เพราะได้กินปุ๋ยจากยาสูบ เคยทำข้าวโพดบนดอยได้แต่ทุนไม่มีกำไร ต้องเอากำไรพืชชนิดอื่นไปทำข้าวโพด
 - มีที่บนดอยตอนนี้ปลูกกล้วย ปี 2559 กล้วยมีราคา 20-30 บาท/หวี แต่ช่วงนี้ได้แค่ 5 บาท/หวี ยังอยู่ได้สบายๆ
 - ก่อนมีหนี้สินมาก อยากไปทำงานที่กรุงเทพฯ เพราะพื้นที่มีน้ำน้อยต้องแย่งน้ำกัน มีชีวิตล้มลุกคลุกคลาน พอซ่อมระบบน้ำสพเสร็จ ปลูกพืชได้ทุกอย่าง มีที่เหลือก็ปลูกผักได้กินทั้งหมด
 - ทุกวันนี้เวลาให้น้ำคือกันน้ำใส่ในแปลงเลย แต่ไม่มีปัญหาแย่งน้ำกัน เพราะใช้เวลาไม่นานก็ปิด
- คำถามของคณะ
 1. กล้วยดูแลรักษาอย่างไร
 - ❖ ใส่ปุ๋ยหมัก ยาฆ่าหญ้าก่อนปลูกยังใช้ อย่างอื่นไม่มี
 2. มดแดงมดดำทำอย่างไรเพราะกล้วยดำ
 - ❖ กล้วยดำใช้ปุ๋ยหมักอย่างเดียว ถางหญ้าข้าง
 3. ฝ่ายบ้านเมืองงามไฉ่จะมีดินมาถมหน้าฝ่ายมาก ดินน้ำมีคนอยู่อาศัย
 - ❖ ทำฝ่ายแล้วตัวเล็กๆไว้ข้างบนเพื่อกักตะกอน ตักทรายหน้าฝ่ายทุกปี
 4. พี่อรัญ : เรื่องยาสูบ ใช้อย่าอะไรฉีดพ่นก่อน
 - ❖ ใช้สารเคมีแลนเนต พ่นฆ่าแมลงแต่จะพ่นก็ต่อเมื่อไปดูแล้วว่าแมลงระบาดในแปลง
 5. พี่อรัญ : เวลาผลผลิตออกมา ส่งขายอย่างไร
 - ❖ ถ้าพันธุ์พื้นเมืองจะมีเจ้าเก่ากลางมารับซื้อ
 - ❖ ถ้าพันธุ์เวอจิเนียจะมีโรงงานมารับ มีการประกันราคา

6. ฟีอรัญ : เก็บอย่างไร

- ❖ ตัดเป็นต้นใส่กระสอบปุ๋ยรอให้เหลือง หั่นและตาก แบบแห้งหรือดิบขายราคากิโลละ 100 บาท

7. เขากำหนดการรับซื้อไหม

- ❖ เริ่มกิโลละ 100 บาท จบที่ 160 บาทสูงสุด

8. นายอะเปว หมู่ 9 : การเก็บข้อมูลรายได้รายจ่ายแต่ละครัวเรือน สํารวจข้อมูลทำอย่างไร เพราะเคยทำแต่ชาวบ้านมักให้ข้อมูลที่ไม่เป็นจริง

- ❖ ส่วนหนึ่งมาจากจปฐ. จะทำอะไรปลูกอะไร ทำนาเท่าไร ผลิตได้เท่าไร ขายเท่าไร เกษตรตำบลจะมาเก็บข้อมูลทุกปีในคอมพิวเตอร์ ถ้าข้อมูลต่ำกว่าความเป็นจริงจะตีกลับมาทำใหม่

9. ก่อนมูลนิธิเข้ามาชุมชนเข้าไปขอหรือว่ามูลนิธิมาเอง ความยากง่ายเป็นอย่างไร

- ❖ ชาวบ้านขอไปทางอบจ.แต่ไม่ได้เพราะไม่มีงบ นายฝ่ายจึงเข้าไปหาหรือที่ศูนย์ประสานงาน แล้วส่งเรื่องต่อไปมูลนิธิปิดทองฯ เจ้าหน้าที่โครงการก็มาสำรวจ แล้วมาประชุมชาวบ้านว่ามีวัสดุมาให้ แต่ค่าแรงไม่มีต้องทำเอง ชาวบ้าน 14 หมู่บ้านที่รับประโยชน์จากฝ่ายตัวนี้ต้องมาเอาแรงกัน คิดเป็นค่าแรงวันละ 300 บาทแต่ไม่ได้เงิน แต่พอมาทำแล้ว มีฝ่ายที่ถาวรมั่นคง น้ำอุดมสมบูรณ์ มีการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์ต้นน้ำริมขึ้นไปดูป่าข้างบนปีละ 2 ครั้ง

10. นายณรงค์ศักดิ์ หมู่ 11 ยาสูบดูแลอย่างไรมีประสบการณ์จากแตงโม ที่เน้นปุ๋ยยาอย่างเดียว

- ❖ ใช้รถยกแปลง ไม่ให้น้ำขัง เพราะถ้าไม่ยก รัฐจะไม่ช่วยเหลือ เพราะไม่ยอมทำตามกฎ จากนั้นคลุมแปลงด้วยฟาง ใช้ปุ๋ยกระต่ายผสมน้ำแล้วรด เมื่อยาสูบขึ้นแล้วใส่ปุ๋ย กันน้ำ ถ้ามีแมลงค่อมยฉีดยา จะทำให้ยามีน้ำหนักรากมาก

11. หลังจากที่พักยา เมื่อเก็บเกี่ยวจะรู้ได้อย่างไรว่าไม่มีสารตกค้าง

- ❖ ที่นี้ปลูกยาไม่ให้ใช้สารเคมี การปลูกเก็บเกี่ยวได้ 3 เดือน ถ้าต่ำกว่าสี่จะไม่สวยกลืนจะไม่ฉุน ถ้าพันธุ์เวจเจเนียจะเก็บเป็นงวดๆจากมกราคมถึงต้นเดือนมิถุนายน อาจเก็บได้ถึง 6-7 งวด

12. ยุทธชัย ปู่เงิน : การจัดการป่าต้นน้ำ มีวิธีการจัดการอย่างไร พอจะมีสมาชิกที่ดีต่อกฎหรือไม่

- ❖ เราตอบได้ 100% ว่าไม่มีเพราะน้ำมีเพียงพอในการนำไปใช้จึงไม่มีปัญหา

13. การดูแลน้ำช่วงทำนาทำอย่างไร

- ❖ นายเหมืองฝ่ายต้องประชุมวางแผนทั้ง 16 สถานีแบ่งน้ำ ทั้งกลางวันและกลางคืน จะได้ไม่มีการแย่งน้ำ น้ำสมบูรณ์ ถ้าบ้านข้างล่างบอกมาว่าให้ปิดเพราะน้ำจะไปท่วมการเกษตร เราก็กิน
- 14. พี่เหม่ม : คณะกรรมการสมัครมาเองหรือชาวบ้านเลือกมา
 - ❖ ที่มาทำแทนพ่อเร็วเพราะมีการประชุมชาวบ้าน ชาวบ้านก็เสนอผมและอีกคน เมื่อคัดเลือกกันชาวบ้านก็ได้เลือกผมเข้ามาทำงาน
- 15. นายเหมืองเลือกคณะกรรมการเองหรือชาวบ้านเป็นคนเลือก
 - ❖ นายเหมืองแข่งขันเพียงคนเดียว แต่ชาวบ้านจะเลือกคณะกรรมการ
- 16. พี่เอกอ : เคยมีคนทำผิดเกินกว่า 3 ครั้งหรือไม่
 - ❖ ไม่มี
- 17. มีกลุ่มวิสาหกิจหรือไม่
 - ❖ มี แล้วแต่จะรวมกันทำอะไรเช่น ทำหมวก โดยมีทุนจากสหกรณ์การเกษตร สนับสนุน
- 18. ที่ปลูกข้าวโพดหวานหรือข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
 - ❖ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
- คำถามของคณะ (ในรถ)
- 19. กฎระเบียบฝ่าย นายเหมืองตั้งหรือชาวบ้านตั้ง
 - ❖ คนที่อยู่ในชุมชนร่วมกัน
- 20. คลองไส้ไก่คืออะไร
 - ❖ คลองไส้ไก่เป็นภาษากรมชลประทาน แปลว่าคลองเล็กหรือคลองน้อย หรือเหมืองส่งน้ำที่แยกจากเหมืองใหญ่ คลองส่งน้ำหลักไม่สามารถปล่อยเข้าพื้นที่ทั้งหมด ดังนั้นจะมีคลองเล็กแยกมา จะส่งยาวไปจนสุดแปลงนาแต่ละแปลง แยกไปในแต่ละแปลง

แปลงยาสูบที่ได้รับน้ำจากฝายน้ำริม

คลองส่งน้ำจากฝาย

แม่เหมืองแม่ฝายต้อนรับคณะด้วยความยิ้มแย้ม

พ่อหลวงปรึกษาเรื่องตะกอนหน้าฝาย

คณะถามคำถามแม่เหมืองแม่ฝาย

คณะถามคำถามแม่เหมืองแม่ฝาย

พี่แหม่มถามคำถามทุกจุด

พี่อากอให้พี่นันท์ถามแทน

ถ่ายรูปรวมที่ฝายน้ำริม

2. ศึกษาดูงานฝายบ้านมอญ

- สรุปประเด็นเนื้อหาสำคัญ

พ่อสนิท เจริญวงศ์ อดีตผู้ใหญ่บ้าน

- ฝายเดิมใช้ไม่มาก ตัดปีหนึ่งหลายพันตัน
- พื้นที่ตรงนี้มี 135 หลังคาเรือน ประชากร 700 มีผู้เข้าร่วมประชุม 150 คน เมื่อขอมติผ่าน 95 คน จึงแต่งตั้งคณะกรรมการ 21 คน เพื่อดูแลป่า

- คณะกรรมการ 7 คนให้ตรวจป่าทุกๆ 15 วัน แรกๆมีปัญหาคนทำไร่ในป่า แต่สามารถพูดคุยกันได้
- ตั้งกฎเกณฑ์การรักษาป่ากับกฎเหล็ก
- ถ้าใช้เฉพาะกฎหมายติดคุกไม่กั้วนก็ออกมา ยิ่งสอนให้มีประสบการณ์กระทำความผิด
- กฎเหล็ก คือ ถ้าใครไปตัดไม้ ทำสวนในป่า ครั้งแรกแค่ตัดเดือน ครั้งที่สองปรับเงิน 15000 บาท ครั้งที่สาม บุคคลนั้นครอบครัวนั้นตัดความช่วยเหลือออกหมด เช่นถ้ามีแต่งงาน ตาย ก็ไม่มีใครช่วย เขาก็จะมายอมตอนใช้กฎเหล็กนี้
- เดือนหนึ่งตรวจป่าครั้งหนึ่ง โดยทางบมาให้คณะเป็นค่ากับข้าวในการตรวจป่า เล็กน้อย คนละ 20 บาท
- มีชาวเขามาทำ ก็ขอร้องให้ทำไร่นอกเขต
- มีการทำฝายตัวเล็กๆ ให้ป่าชุ่มชื้น ลดกระแสน้ำไหลลงมาแรง
- เมื่อก่อนตัดไม้ปีละเป็นหมื่นตัน โดยปีหนึ่งต้องซ่อมสองครั้ง ฝายไม้ไม่คงทนถาวร
- ปี 56 เจ้าหน้าที่ปิดทองมาสำรวจว่ามีฝายไม้กี่ตัวในพื้นที่ ทำประชาคมชาวบ้าน
- ตอนแรกหน่วยงานรัฐบอกว่าถ้าทำจะใช้เงิน 10 ล้าน ไม่คุ้ม แต่พอปิดทองมาทำ ใช้น้อยกว่านั้นหลายเท่า แค่ 200,000 บาท ใช้แรงคน 182 แรง ทำ 77 วัน คนอายุ 80 ก็มา เขียวชนก็มา หน่วยไฟฟ้าก็มาช่วยทำ
- ผลผลิตข้าวจากเดิมได้ข้าว 50 ถึงสูงสุด ปี 56 มา เพิ่มได้ 60 ถึงต่อไร่ ถั่วเดิมได้ 30 ถึงต่อไร่ ตอนนี้ได้ 70-80 ไร่
- เมื่อก่อนน้ำไม่พอชาวบ้านก็ไปทำงานต่างจังหวัด พอน้ำอุดมสมบูรณ์ก็กลับมาอยู่ที่บ้าน เพราะปลูกข้าวโพด พริก ได้หมดตอนนี้อย่างไรก็ได้

● คำถามของคณะ

1. พ่อหลวงบ้านเมืองงามเหนือ : เดิมดอยทั้งหมดเป็นดอยโล้นหรือไม่
 - ❖ โล้นทั้งหมดเพราะเป็นไร่ข้าวโพด
2. น้ำเคยแห้งไหม ในหน้าแล้ง
 - ❖ ไม่เคยแห้ง
3. ประเสริฐ หมู่ 13 : เริ่มต้นรายวันเลยหรือไม่ มีคนคัดค้านหรือไม่
 - ❖ มีอุปสรรคพอสมควร อย่างผมมีคำขู่ว่าตลอด แต่รัฐให้ช่วยกันดูแลป่า ถ้าในที่ประชุมผ่าน แต่บางรายมีผลประโยชน์ในการตัดไม้ แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ร่วมมือ พอปีถัดมาเริ่มเข้าใจมากขึ้น พวกที่ไม่เข้าใจก็ไปหางานอื่นทำ

4. พ่อหลวงบ้านเมืองงามใต้ ไม่มีคำถามแต่ตั้งใจมากที่ชาวบ้านมีการรักษาป่าและน้ำ ผมจะพยายามกลับบ้านไปพูดกับชาวบ้านที่ไม่ได้มาฟังว่าที่นี่ทำกันอย่างไร
5. ดวงแก้ว มัลลิกาวงศ์ : เห็นป้ายห้ามจับปลา ห้ามอย่างเด็ดขาดหรือไม่
 - ❖ ห้ามเด็ดขาด ถ้าผิดมาการลงโทษดูที่ความหนักเบาในการหา ระเบิด แห เบ็ด มีการบันทึก
6. หน่วยงานเอาพันธุ์ปลามาปล่อยใหม่
 - ❖ ปล่อยปลาตะเพียนและปลายี่สก
7. ห้ามจับปลา ชักผ้า ล้างรถ ทำไมถึงห้าม มีผลกระทบอย่างไร
 - ❖ ส่วนใหญ่คนต่างบ้านจะมาทำเพราะไม่รู้กฎ ที่ห้ามเพราะข้างใต้ชุมชนนี้น้ำจะไปเป็นน้ำประปาสำหรับกินใช้ จึงไม่ควรมีสารเคมีลงให้แหล่งน้ำ
8. พี่แหม่ม : ก่อนหน้านี้มีทรายหน้าฝายใหม่ ก่อจัดอย่างไร
 - ❖ หน้าแล้งจะช่วยกันคุ้ยดินออก มีประตูละบายทราย ผู้ใช้น้ำจะช่วยกันเขี่ยทรายลงช่อง ปีละ 1 ครั้ง
9. มันจะเกี่ยวไหมว่าถ้ามีป่าจะไม่มีทราย ไม่มีตะกอน
 - ❖ ถึงมีป่าก็ยังมีอยู่ แต่อาจทำให้ลดลงบ้างเพราะมีป่าดักตะกอน
 - ❖ ที่นี้จะต่างจากบ้านเรา บ้านห้วยส้านเมืองงามห้วยจะเป็นทราย ดังนั้นข้างจะมีการออกแบบฝายที่ระบายทรายอาจจะต่ำลง มีวิธีทำได้ แต่ชาวบ้านต้องช่วยกันดักทรายออก ต้องช่วยกันดูแล

พ่อสนิทบรรยาย

พ่อสนิทและพ่อเพชร

	
ลุงยงค์เคยมาฝายนี้ตั้งแต่ตอนยังพัง	พ่อหลวงปรึกษาเรื่องฝาย
	
คณะขอบคุณวิทยากร	คณะถามพ่อสนิท

3. ฝายแก่ง ต.ศิลาแลง

- สรุปประเด็นเนื้อหาสำคัญ

นายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง

- ฝายแก่ง เป็นฝายเพื่อนำการเกษตรและอุปโภคบริโภคของ ต.ศิลาแลง
- มีประชากร 3975 คน 8 หมู่บ้าน 34 ตารางกิโลเมตร ป่าอนุรักษ์ 10125 ไร่
- ชุมชนมีอาชีพเป็นเกษตรกร 70% อื่นๆ 30%
- ชุมชนโดดเด่นในการดูแลรักษาป่า จนประสบความสำเร็จไม่มีการบุกรุก ปี 54 มีการประเมิน ได้รับพระราชทานประชาชนอาสาพิทักษ์ป่า ปี 58 ได้รงจากสมเด็จพระราชินี
- ฝายเดิม มีลักษณะเป็นแบบตอกไม้เรียงหิน

- ก่อนฤดูทำนา ชาวนาต้องมาทำฝายเป็นวัฏจักร
- แม้ราชการจะมาก็ไม่สามารถทำได้เพราะมีน้ำป่า
- ปี 58 ได้งบประมาณ 16 ล้าน ระบบส่ง 16 รวม 32 ล้าน
- งบบริหารของอบต.ที่นี่มี 13 ล้าน สามารถดำเนินงานด้านโครงสร้างได้มากกว่า ที่เหลือจะจ่ายเบี้ยยังชีพต่างๆ
- แต่ชลประทานโอนฝายมูลค่า 32 ล้านให้อบต.ดูแล
- ปี 54 พายุไต้ฝุ่น พายุหนักเดินพัดถล่มทำให้ฝายพังทลาย ยังเหลือตัวฝายบางส่วน ทำให้ชาวนาได้รับความเดือดร้อน ชาวบ้านส่งเรื่องไปหน่วยงานราชการ
- กองช่างได้ออกสำรวจประมาณการซ่อมมูลค่า 10 ล้าน แต่เงินเรามี 13 ล้านบาท ความเดือดร้อนเกิดขึ้น ปี 54-57 อบต.จึงทำได้เพียงบรรเทา คือใช้หินกระสอบทรายเรียงทับไว้
- แม่ฟ้าหลวงฯ มาใช้พื้นที่ทำแปลงเพาะ ผู้นำได้นำเรื่องเข้าหาหรือผู้ใหญ่ในโครงการฯ
- ต้นทุนเราคือการรักษาป่าดีมาตลอด
- โครงการจึงจัดเวทีประชาคมพูดคุย เขาบอกว่าคือการระเบิดจากข้างใน ถ้าประชาชนไม่พร้อมฝายไม่เกิด มูลนิธิออกค่าวัสดุ ชาวบ้านออกแรงงาน
- ค่าวัสดุ 3,300,000 บาท แรกรวม 3699 แร่ง ประมาณ 900000 กว่าบาท
- การวางแผนปลูกพืชหลังนาต้องวางแผนว่าจะปลูกอะไร เพราะชาวบ้านกังวลเรื่องน้ำ ก็มั่นใจในการปลูกมากขึ้น โดยใช้พื้นที่นาในการทำเกษตร
- รายได้จากเดิม 22 ล้านบาท หลังทำฝาย รายได้เพิ่ม 42 ล้านบาท
- ชุมชนรัก ห่วงแผนฝายเพราะเป็นของเรา ที่เราทำเอง

ก้านันตำบล

- เมื่อมีฝายต้องมีกฎระเบียบ
- ประชาชนมีอาชีพเกษตรมาก ใช้ตรงนี้สร้างกฎ เพราะถ้าไม่มีกฎคนปลายน้ำอยู่ลำบาก
- ในช่วงใดน้ำแห้งไม่พอใช้ แล้วจะใช้พร้อมกัน ต้องสร้างกฎที่เท่าเทียม
- มีพื้นที่รับน้ำ 2000 กว่าไร่ แบ่งเป็นฝั่งตะวันออก 1400 กว่าไร่ และ 500 กว่าไร่ แต่ละฝั่งมีคณะกรรมการ
- เมื่อก่อนเก็บเงินคิดเป็นไร่ ท่อส่งก็นับจำนวนกี่ไร่ จ่ายเงินตามนั้น
- ถ้าคนไหนกันน้ำเข้าของตัวเองหมด มีกฎระเบียบลงโทษ ทำผิดหนึ่งครั้ง ปรับ ครั้งที่สอง ปรับเป็นจำนวนเงินมากขึ้น
- ค่าบำรุงปีหนึ่งเก็บ 20/ไร่ เป็นกองทุนจ้างรถมาตัดทราย เพราะไม่สามารถใช้แรงงานคนได้

- ถ้าช่วงไหนน้ำหาย จะมีนายฝ่ายมาปิดเปิดประตูน้ำ ใช้วิธีการโทรไปบอก แล้วคนที่กำกับพวกมาลัยก็จะมาปิดเปิดให้
- ไม่มีใครได้เปรียบเสียเปรียบเพราะคิดเป็นรายหัว ตอนทำจะต้องคิดเป็นแรงว่าจะต้องมาทำกี่วันๆ
- ถ้าหากคณะมีกฎดี ๆ อยากให้อามาแลกเปลี่ยนกัน

นายกเทศมนตรีตำบลศิลาแลง

- ฝ่ายแก่งเป็น 1 ใน 620 โครงการทั่วจังหวัดน่าน ดำเนินการได้ 616 โครงการ ตกไป 4 โครงการ จุดนี้ทำแล้วประสบความสำเร็จมาก เพราะมีผู้ได้รับประโยชน์มาก มีกฎหมายชุมชนเข้มแข็ง
- ผู้ใหญ่ในบ้านเมืองคิดในหัว กังวลว่าทำได้อย่างไร ต้องลงมาดูงานในพื้นที่ เช่น ท่านประวิทย์ วงศ์สุวรรณ ท่านอนุพงศ์ เผ่าจินดา มาดูว่าชุมชนมีส่วนร่วมอย่างไร และยังเป็นต้นแบบที่ทำแล้วมีการจัดการที่ดี พี่มีความหลากหลายขึ้น
- ช่วงเมษาน้ำน้อยแต่ไม่แห้งขอด ถ้าแห้ง รัฐส่งเสริมการปลูกพืชใช้น้ำน้อย
- การฝ่าฝืนกฎหมายน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นคนที่ย้ายมา
- กฎกติกาทุกคนต้องมีส่วนร่วม เห็นชอบ มีจิตสำนึก มีน้ำใจต่อกัน ทุกอย่างต้องเข้าที่ประชุมตกลงผลึกให้ได้ ถ้าชุมชนไม่เอา โครงการก็ไม่ผ่าน
- ชาวบ้านต้องทำเอง เกิดปัญหาแก้เองได้ ถ้าอะไรที่ซ่อมเองได้ชาวบ้านก็ลงมือเอง การมีส่วนร่วมจึงสำคัญมาก
- คนที่เป็นผู้นำถ้าหากมีที่นาก็ต้องมาประชุมทุกคน อย่างน้อยไม่ลงมือทำต้องมีของติดไม้ติดมือมา แต่ผู้นำที่นี้ต้องลงมือทำเพราะเท่าเทียมกัน ผู้นำไม่เอาเปรียบชาวบ้านจึงอยู่กันได้

● คำถาม

1. ดวงแก้ว มัลลิกาวง : การแบ่งน้ำลงนา วัดตามอะไร

❖ ความกว้างนา

2. มีคนนาสูง ใต้น้ำเยอะจัดการอย่างไร

❖ คิดตามจริง คือ ความกว้าง

3. ถ้ามีคนอยากได้น้ำเยอะ จ่ายเยอะกว่าได้ไหม

❖ มีการวัดก่อนเพื่อให้ได้น้ำอย่างเท่าเทียมกัน บางครั้งถ้ามีคนทางอื่นกลับบ้านต้องตกเดือนกัน ส่วนใหญ่ไม่มีคนฝ่าฝืนเพราะว่าน้ำพอใช้ ไม่วิกฤต

4. อัตราการเก็บเงินอย่างไร

❖ เก็บเป็นไร่

ฝ่ายแก่ง

โกยาวตั้งใจอ่านบอร์ดข้อมูล

นายกฯอธิบายความเป็นมา

เยาวชนสนใจฟัง

ผู้ใหญ่ธนโชติอยู่แถวหน้าทุกจุด

พี่ดวงแก้วสะท้อนเรื่องที่บ้าน

ช่วงบ่าย

4. แปลงเพาะบัว

- สรุปประเด็นเนื้อหาสำคัญ
 - แปลงเพาะกล้าไม้ในพื้นที่เราไปตุงาน คือ พื้นที่สองแคว ท่าวังผา เฉลิมพระเกียรติ เป็นโครงการปลูกป่าต้นแบบ
 - คุณชายเคยคิดถึงบทเรียนจากการปลูกป่าที่ดอยตุง คือ ในการปลูกป่าใช้ระยะทางขนต้นกล้าประมาณระยะทาง 1 รอบโลก
 - จึงมีการปรับเปลี่ยน การเพาะกล้าให้ใกล้พื้นที่ปลูกป่า เพื่อให้ต้นทุนลด โอกาสรอดสูงขึ้น
 - โครงการเช่าพื้นที่แปลงเพาะ 36 ไร่ เดิมเป็นที่ปลูกยาสูบ ใช้น้ำจากฝายแก้ง
 - หน้าที่ของผมคือการเพาะกล้า ลุงยงค์จะหาไม้ป่า
 - เมล็ดพันธุ์บางอย่างเพาะง่าย บางอย่างเพาะยาก
 - ไม่ใช่แค่เพาะกล้าแต่ต้องมีกระบวนการเก็บองค์ความรู้กระบวนการเพาะ เช่น การเก็บ การเพาะ อัตราการงอก
 - กระบวนการทำงานต้องตอบได้ว่าเพาะกี่กิโล งอกกี่เปอร์เซ็นต์
 - เมล็ดจะงอกง่ายออกยากอยู่ที่พืช ยากที่สุดคือต้นไทร เปอร์เซนต์การงอกมีน้อย ส่วนใหญ่เห็นตามกำแพงวัดโรงเรียน แต่ถ้าเม็ดตกดินก็ไม่งอก ได้มาศึกษาว่าทำไมนกกินแล้วขี้ทำไมถึงงอก ก็รู้ว่าเพราะในกระเพาะนกมีกรด จึงมาทดลองว่าใช้กรดกัดเมล็ดที่นาที่ พบว่า 10 นาทีดีที่สุด การเพาะไทร 100% ได้แค่ 12% อยู่ที่คุณภาพเมล็ดด้วย
 - การปลูกป่านาน มี 2 เฟส เฉลิมพระเกียรติคือเฟสแรกเพาะกล้า 10 ล้านต้น เฟสสองคือทุ่งช้าง ซึ่งกำลังเตรียมกล้าไว้ก่อนประมาณล้านถุง
 - นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมชาวบ้านโดยรอบให้ปลูกผักลดรายจ่าย
 - ไม่ทราบที่บ้านห้วยसानปลูกพืชผักกินเองบ้างไหม
- ❖ ไม่ปลูก ซื้อทุกอย่าง

พี่แกวบรรยายให้คณะ

คณะสนใจเรื่องการเพาะเมล็ดพันธุ์

5. กิจกรรมฐานการเรียนรู้ 4 ฐาน

● สรุปประเด็นเนื้อหาสำคัญ

1 ไร่ 1 แสน

- จำลองการปลูกพืชของครอบครัวหนึ่ง โดยต้องมีพืชที่ไว้เก็บกิน เก็บขาย
- พืชที่ให้รายได้รายวัน รายเดือน รายปี
- ขุดบ่อน้ำเพื่อเก็บน้ำไว้หน้าแล้งและเลี้ยงปลา
- ปลูกสมุนไพรรักษาโรคต่างๆ
- เวลาปลูกพืชแทนที่จะหวานในแปลงก็เพาะในถาด เพราะประหยัด ดูแลง่าย
- ใช้วัสดุปลูกที่มีในพื้นที่
- ใช้สารชีวภาพกำจัดแมลง

การแปรรูป

- โรงกระเทียมเม็ดมะม่วงหิมพานต์มีเพื่อรับซื้อผลผลิตชาวบ้านมาแปรรูป
- ส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกและต้องสร้างความมั่นใจโดยการรับซื้อคืน ราคา 45 บาท/กิโล
- เม็ดมะม่วงหิมพานต์ 1 กิโล จะได้เม็ดในพร้อมกินประมาณ 250 กรัม

ตลาดชุมชน

- มีตลาดชุมชนสามารถสร้างความมั่นใจให้ชาวบ้านในการขายผลผลิต
- เพราะเดิมในชุมชนไม่มีที่ขายสินค้าการเกษตรมาก่อน
- แสดงให้เห็นความจริงใจว่าโครงการไม่ทิ้ง
- โดยโครงการประกาศว่าจะรับอะไร มีคุณภาพอย่างไร

- ชาวบ้านต้องทำคุณภาพของผลผลิตให้ได้ตามกำหนด

การจัดการพื้นที่

- โครงการเข้ามาปลูกป่าในพื้นที่ มีแนวคิดว่าจะคนหิวป่าหาย
- ดังนั้น ท้องคนต้องอิ่มก่อน จึงส่งเสริมให้ปลูกพืชเศรษฐกิจ
- สร้างความเข้าใจใช้เวลานาน เพราะชาวบ้านกลัวโดนยึดที่
- โครงการเข้ามาจับGPS ที่ทำกินของชาวบ้านโดยการจัดการพื้นที่ ดอยตุงโมเดล
- ทำให้คนสามารถอยู่กับป่าได้
- ทำข้าวโพดเหนียวและเป็นหนี้
- ปลูกพืชเศรษฐกิจคนที่ทำเร็วปีนี้เริ่มได้เงินสด คนที่รอดูเพิ่งเริ่มปลูกก็ยังไม่ได้น้อย คนที่ยังไม่เริ่มตอนนี้ไปซื้อกล้ากาแฟมาปลูกเอง

1 ไร่ 1 แสน

โรงกระเทาะเมล็ดมะม่วงหิมพานต์

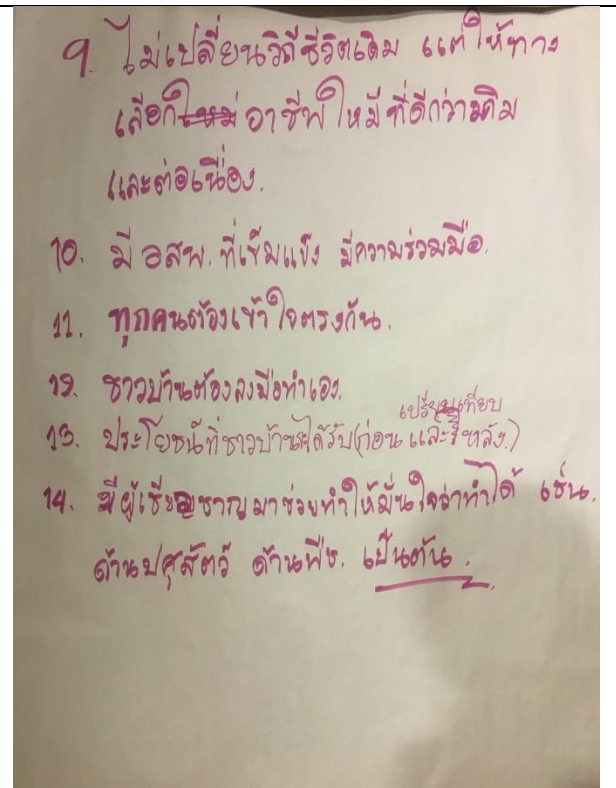
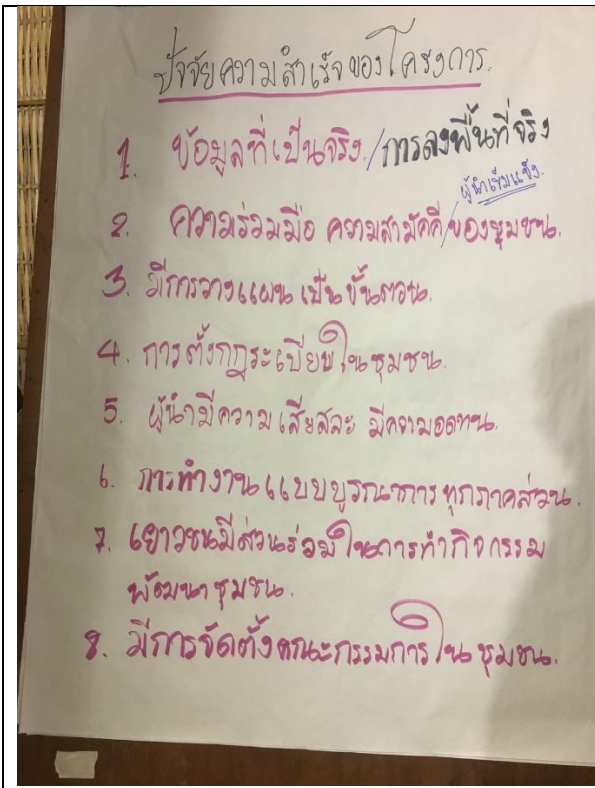

ตลาดชุมชน

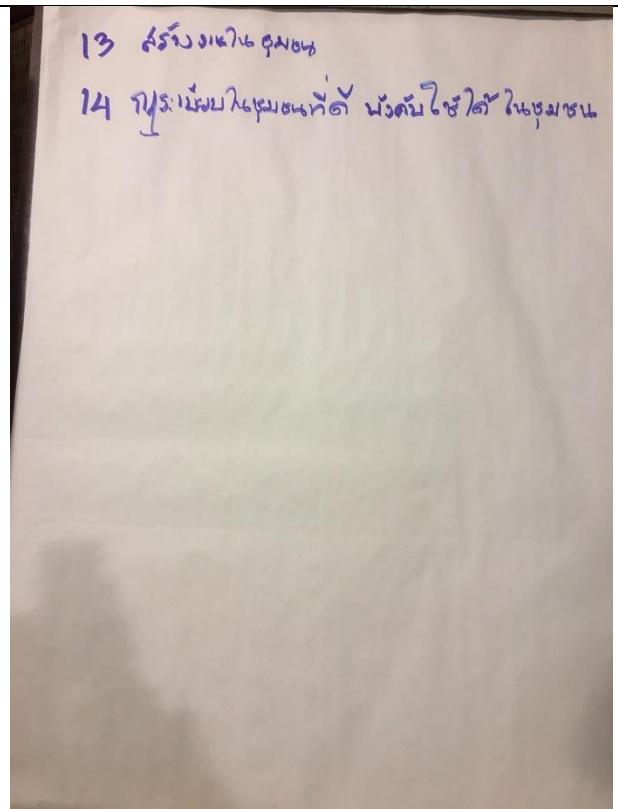
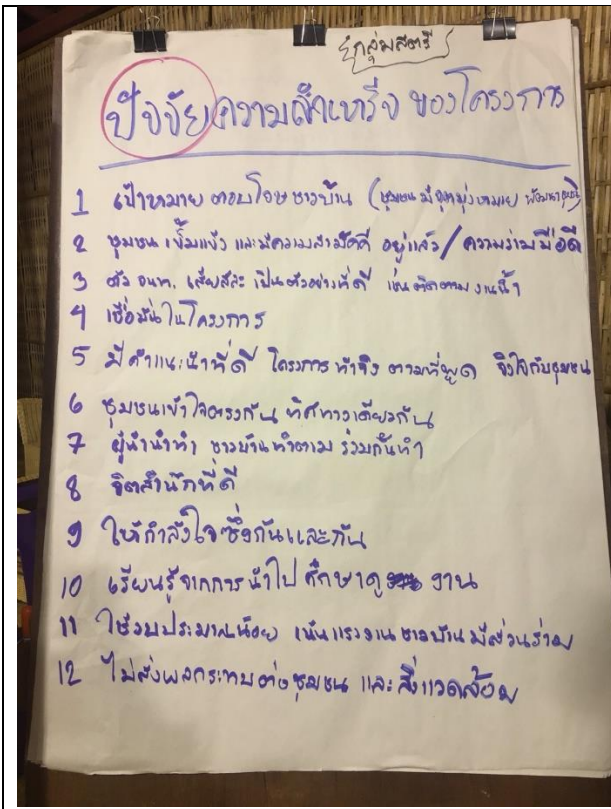

การจัดการพื้นที่

กลุ่มเยาวชน

กลุ่มผู้หญิง

กลุ่มผู้นำ

- ผู้นำ
- ① อะไรคือปัจจัยแห่งความสำเร็จ
ของโครงการฯ
- ①.1 การสร้างความเข้าใจ
ในชุมชน
 - ①.2 การสร้างความมั่นใจจาก
โครงการต่อชุมชน
 - ①.3 ความสามัคคีของชุมชน
 - ①.4 การสื่อสารประชาสัมพันธ์
 - ①.5 ตัวแทนของชุมชน (อภพ)

- ①.6 ความเชื่อมั่นในศักยภาพโครงการฯ
- ①.7 บทบาทของผู้นำชุมชน { ผู้นำ
ใจ
จิตอาสา
ปัญญา
เป็นตัวอย่าง
- ①.8 กฎกติกาของชุมชน
- ①.9 การทำทุกอย่างโดยคำนึงถึง
ประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก
- ①.10 การทำงานอย่างบูรณาการ
- ①.11 ความซื่อสัตย์ จริยกิจ
- ①.12 ความพร้อมที่จะเรียนรู้อยู่
ตลอดเวลา
- ①.13 ความมุ่งมั่น ชัดเจนในเป้าหมาย

- ①.14 ตัวอย่างความสำเร็จ ที่เป็น
รูปธรรม ทั่วทั้ง และยั่งยืน
- ①.15 ความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด
กล้าทำ
- ①.16 การบริหารจัดการเวลา
+ การวางแผน แผนการดำเนินงาน
- ①.17 การแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ
ภาพ ครอบคลุม
- ①.18 การติดตามและประเมินผล
- ①.19 การทำเป็นตัวอย่างให้ชุมชนเห็น
- ①.20 ความเท่าเทียม ไม่แบ่งแยก

- ①.21 ไม่ย่อท้อ !
- ①.22 รู้จักช่วยเหลือตัวเอง
- ①.23 คิดแล้ว ต้องลงมือทำ
- ①.24 ข้อมูลที่เป็นจริง
- ①.25 ศึกษา และต่อยอด

คำถามระหว่างการนำเสนอ

1. อยากรู้ว่าเยาวชนที่มา ตั้งแต่วันแรกรู้สึกอย่างไรบ้าง
 - ❖ บ้านเราไม่มีการรวมกลุ่มใดๆ
 - ❖ มาดูนานเพื่อให้เห็นอดีตของดอยตุง
2. ถ้ากลับไปบ้านแล้วเพื่อนถามว่า ไปอบรมมาได้อะไรบ้าง จะตอบว่าอะไร
 - ❖ ได้ความรู้ เช่น ที่บ้านปลูกแตงโมมาก เจ๊งกันหมดเพราะโลภมาก ที่นี้พื้นที่นิดเดียวแต่พออยู่ได้
3. ถามผู้นำว่าการมาดูงานครั้งนี้ว่ากลับไปแล้วจะสำเร็จหรือไม่
 - ❖ พ่อหลวงธนโชติ : ผมตอบได้ตั้งแต่วันแรกว่าสำเร็จแน่นอน ผมคิดว่าผมอยากเป็นวิทยากรคนต่อไปของแม่ฟ้าหลวง ผมเคยไปเมืองจีน อายมาก เพราะว่าเขาถามว่ารู้ไหมว่าจะใช้นวัตกรรมอะไรแล้วจะทำให้ไม่จนตลอดไป ทั้งอดีต ปัจจุบัน อนาคต ถ้าเป็นคนจีนในเมืองจีนนะครับ ถ้าบอกว่า ก็เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงลือใจ
 - ❖ ดวงแก้ว : แต่ชาวบ้าน ผู้นำ เยาวชน ทุกกลุ่มต้องทำด้วย ไม่ใช่ผู้นำทำคนเดียว
4. ตัวแทนเยาวชน : ฝากให้ผู้ใหญ่ที่เราได้มาเห็นกับตา จะทำอย่างไรให้มีความเชื่อมั่น ถ้าชาวบ้านเชื่อมั่นเร็วเท่าไร ความสำเร็จจะเร็วมากขึ้นเท่านั้น

ข้อสังเกตและอุปสรรค

ตอนเช้าเมื่อคณะได้รับการกระตุ้นให้เกิดการคิดและการตั้งคำถาม ทำให้คณะมีความกล้าในการถามมากขึ้น สังเกตได้จากการที่มีคนใหม่ๆ เริ่มตั้งคำถามมากขึ้น บางคนฝากคำถามกับพี่นันท์เพราะกลัวการพูดไม่คล่อง นอกจากนั้นพ่อหลวงธนโชติได้พูดแซวว่า “เฮ้ย วันนี้ใครไม่ถามจะเก็บเงิน 10 บาท ... จะได้เอามาเป็นกองทุนซื้อขนมกิน” ทำให้คณะผ่อนคลายมากขึ้น

กลุ่มผู้นำ ได้รับการร้องขอให้เปิดโอกาสให้แก่ลูกบ้าน จึงลดการตั้งคำถามลงเล็กน้อย แต่ยังคงตั้งใจดูงานและตั้งคำถามอยู่ เมื่อไปดูงานฝ่ายน้ำริม พ่อหลวงบ้านเมืองงามได้ถามว่า “ที่บ้านน้ำใช้ไหนผ่านบ้านอื่น ๆ มาหมดแล้ว ตะกอนหน้าฝายจึงเยอะมาก จะทำอย่างไร” ผู้ใหญ่ธนโชติจึงบอกว่า “เดี๋ยวเรากลับไปคุยกัน เพราะบ้านที่ท่านว่าคือบ้านผม เดี่ยวเราหาทางแก้ปัญหากัน”

โกยว มีคณะแซวว่าโกยวอยากกลับบ้านหรือยัง โกยวบอกว่า “มาอยู่ที่นี่ไม่อยากกลับบ้านแล้ว” โกยวยังคงสนใจดูงานเหมือนเดิม แต่มีปลีกไปดูพืชคุยกับชาวบ้านเองบ้าง

กลุ่มสตรี วันนี้ได้เห็นผู้หญิงได้พูดมากขึ้นในการคุยภายในกลุ่มสตรี โดยมีพี่หม่อมมีบทบาทในการชักชวนเพื่อนคุย ผู้หญิงคนอื่นๆ เริ่มพูดแสดงความคิดเห็นมากขึ้น แต่จะมีบางคนที่ยังเจี๊ยบไม่กล้าพูด

กลุ่มเยาวชน สนใจดูงานเหมือนเดิม เยาวชนบางคนจบการเกษตรจึงสนใจเรื่องพืชมาก เยาวชนบางคนตั้งคำถามกับผู้ใหญ่ เช่น อยากให้ผู้ใหญ่ที่ได้มาดูงานกลับบ้านแล้วไปทำจริง เล่าให้คนที่ไม่ได้มาอยากทำ เพราะถ้าชาวบ้านอยากทำจะทำให้พัฒนาได้เร็ว

ชาวบ้านอื่นๆ สนใจดูงานเช่นเดิม กลุ่มเจี๊ยบยังไม่กล้าแสดงออกมากนัก

โกยวนั่งคุยกับชาวบ้านที่ทำงานในโครงการ

กลุ่มเจี๊ยบมักจะนั่งฟังอยู่ด้านหลัง